

liczący 140 stron maszynopisu, zawierający tekst 12 referatów wygłoszonych przez uczniów szkół licealnych na podstawie literatury. Podobne Seminarium było zorganizowane i w roku bieżącym (12 maja) — szczegóły podamy w jednym z najbliższych numerów „Uranii”.

L. ZAJDLER — *Naczelný redaktor Uranii*

Kalisz — miejsce pierwszych w Polsce obserwacji astronomicznych przy użyciu lunet (II)

Doceniając znaczenie pierwszych obserwacji astronomicznych *) i w zrozumieniu historycznego dla Kalisza momentu, staraniem Wydziału Kultury Prezydium MRN w Kaliszu oraz Muzeum Ziemi Kaliskiej powstała w Kaliszu przy ul. Ułańskiej 9c Dostrzegalnia Astronomiczna, której przekazanie do użytku publicznego nastąpiło w dn. 28 listopada 1964 r. Z dniem 2 stycznia 1966 r. Dostrzegalnia stała się Sekcją przy Kaliskim Domu Kultury.

Kierunek działania Sekcji Miłośników Astronomii jest taki sam jak w oddziałach PTMA. Również uczestnikami Sekcji są przeważnie członkowie Oddziału Poznańskiego PTMA oraz młodzież szkół licealnych. Wprawdzie w Kaliszu miłośników astronomii jest niewiele, to jednak swoją postawą i świadomością słusznych celów nałożyli oni sobie obowiązek sprostania wytyczonym zadaniom:

1. Upamiętnić 350-tą rocznicę pierwszych obserwacji astronomicznych w Kaliszu przy użyciu lunet przypadającą we wrześniu 1968 r.
2. Zrekonstruowanie trzech instrumentów astronomicznych używanych przez Karola Malapertę.
3. Wykonanie lunety podobnej do używanej przez Galileusza.
4. Zebrać reprodukcje dokumentów związanych z omawianymi obserwacjami.
5. Doprowadzić do wyremontowania wnętrza historycznej wieży.
6. Nawiązać kontakt z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym w celu udostępnienia wieży dla zwiedzających i wycieczek.
7. W dalszym ciągu kontynuować obserwacje plam słonecznych, rozpoczęte w swoim czasie przez Malapertę.
8. Odrestaurować znajdujące się na terenie Kalisza dwa stare zegary słoneczne.
9. Przeprowadzić poszukiwania meteorytów w miejscowości Morasko koło Poznania.
10. Wymiana doświadczeń, myśli i koncepcji pomiędzy Zarządami Oddziałów PTMA w Poznaniu, Łodzi i Wrocławiu a Dostrzegalnią Astronomiczną w Kaliszu.
11. Spowodować wybudowanie w Kaliszu planetarium.

Zrealizowanie ambitnych zadań na przestrzeni kilku najbliższych lat stawiają sobie miłośnicy astronomii na terenie Kalisza. Kierownictwo Dostrzegalni może z zadowoleniem liczyć na współpracę i pomoc takich uczniów, jak Ob. Ob. Leszek Dalinkiewicz, Stanisław Jackiewicz, Błażej Sobkowicz i innych, którzy z zamiłowaniem wolny czas od nauki szkolnej poświęcają dodatkowo na pochłanianie wiedzy astronomicznej, korzystając z obszernej biblioteki Dostrzegalni Astronomicznej. Kilku miłośników może poszczycić się nie najgorszymi wynikami przy budowie własnych lunet.

*) Pierwszą część opublikowaliśmy w zeszycie majowym na str. 141.

Bardzo miłym akcentem wśród młodzieży związanej więzami wspólnych zainteresowań było przybycie w dniu 29 października 1967 r. wcześnie rano na dzienny pokaz nieba. Oglądano Księżyc, Jowisza, Wenus oraz plamy słoneczne. Pokaz trwał, z licznym udziałem publiczności, na tarasie Dostrzegalni do godz. 13-tej. Wśród instrumentów astronomicznych był w użyciu teleskop systemu Newtona ze zwierciadłem o średnicy 26 cm i ogniskową 2060 mm.

Pokazy nieba prowadzi się również przy użyciu lunety o średnicy obiektywu 8 cm i ogniskowej 1320 mm na dziedzińcu Kaliskiego Domu Kultury, na tle historycznej wieży.

Dużą pomoc i uznanie dla prac Sekcji Astronomicznej okazuje kierownik Kaliskiego Domu Kultury, p. Eugeniusz Pietrzykowski, za co na tym miejscu składam Mu najserdeczniejsze podziękowanie.

JANUSZ KAZIMIEROWSKI — Kalisz

TO I OWO

Rekordowe tempo publikacji astronomicznych

Proces wydawniczy astronomicznych publikacji naukowych trwa w Polsce mniej więcej rok. Tym większe zdziwienie budzi tempo publikacji pracy Allana Sandage'a w numerze 4 tomu 141 z roku 1965 jednego z najpoważniejszych czasopism astronomicznych *The Astrophysical Journal*. Obserwacje, które były podstawą pracy autor zakończył wykonywać na dziesięć dni przed złożeniem w redakcji maszynopisu pracy, które nastąpiło 15 maja 1965 roku. Gdy w pierwszych dniach czerwca (oczywiście tego samego roku) numer opuścił drukarnię było już jednak wiadomo, że główne wnioski pracy Sandage'a są błędne! Praca dotyczyła quasi-gwiazdnych galaktyk nie będących radioźródłami.

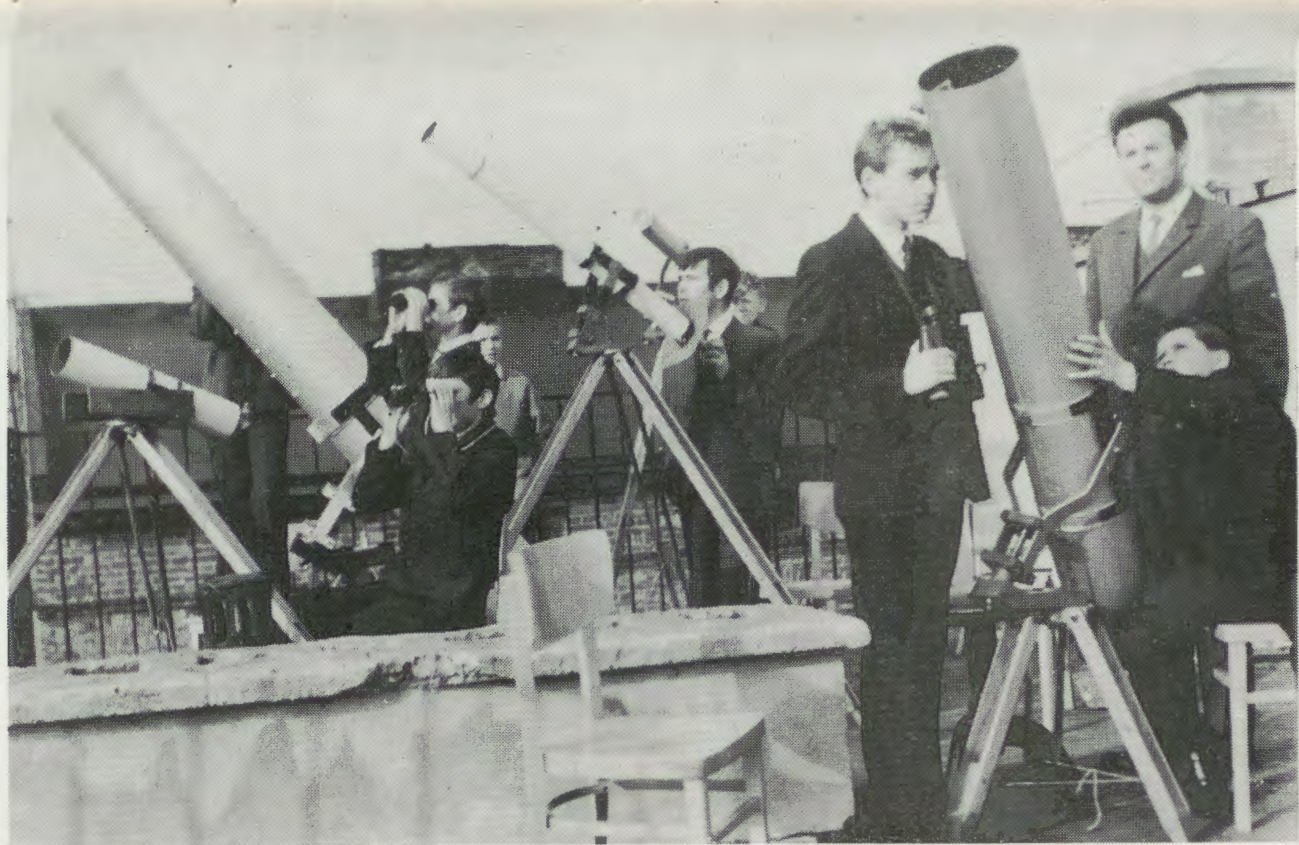
K. Z.

Ciekawy wizerunek Kopernika z końca XVI wieku

W Muzeum Narodowym w Krakowie (Zbiory Czartoryskich) znajduje się bardzo ciekawy wizerunek Mikołaja Kopernika, wykonany przez nieznanego artystę gdzieś pod koniec XVI w. Portret ten *) (wysokość 182 mm, szerokość 130 mm) jest miedziorytem wykonanym rylcem, retuszowanym igłą i wytrawionym (akwaforta). Widzimy na nim Kopernika z długimi i prostymi włosami, spadającymi nisko na czoło. Twarz poradłona jest licznymi bruzdami, oczy bardzo duże, usta natomiast dziecinnie drobne. Kopernik siedzi za stołem, na którym opiera obie ręce. W lewej trzyma książkę z klamerkami. Na brzegu płyty stołowej znajduje się następujący napis: *D. Nicolaus Copernicus*. Tłem są proporcjonalnie rozłożone płaszczyzny ścian, tworząc ciemny podkład dla jasnej głowy i torsu, a jasny zaś dla rzuconego cienia. Na lewo od głowy astronoma znajduje się okno, przez które widoczny jest krajobraz z dwoma drzewami na pierwszym planie. Wizerunek ten został opisany już w XIX w. przez I. Polkowskiego (*Kopernikijana czyli materiały do pism i życia Mikołaja Kopernika*, t. III, Gniezno 1875, str. 241).

Drugi znany egzemplarz tego wizerunku znajdował się pod koniec XIX w. w autografie *De Revolutionibus*, będący w tym czasie własnością hr. Nostitza z Pragi (reprodukcja z tego egzemplarza zamieszczona jest w dziele J. Rostafińskiego pt. *Medycyna w Uniwersytecie*

*) Patrz 2 str. okładki w nr 6/1968 „Urania”.

Uczniowie szkół średnich na tarasie Dostrzegalni Astronomicznej w Kaliszu oglądają w dzień Księżyc, plamy słoneczne i planety Jowisz i Wenus w dn. 29 października 1967 r. (do artykułu na str. 228).

Czwarta strona okładki: Zachodnia część Mare Nubium (kratery Bullialdus, Lubieniecki i Kies) według fotografii otrzymanej w Obserwatorium Lička. Do artykułu na str. 194.